

ВМ ВЕЛИКИ
МИСТИЦИ

ИДРИС ШАХ

Път към мъдростта на суфизма

ИДРИС ШАХ

Път към мъдростта на суфизма

Автор Карим Хадид

Превод Мерве Денизоглу

Редактор Горанка Цветкова

Поредица Велики мистици

Издателство „Паритет“, 224 стр.

Идрис Шах (Idries Shah, Sayed Idries el-Hashimi, 1924–1996) е една от най-известните личности сред представителите на суфийската езотерична традиция през XX век. Успешен предприемач и автор на повече от 35 книги и стотици монографии, преведени на много езици, пряк потомък на Мохамед и научен ръководител на Института за изследване на културите, основател на издателство и Учител, таен съветник на владетели на източни империи – това е Великият шейх на суфиите, човек, който е сред първите, разкрили на Запада това учение и който полага много усилия за неговото популяризиране.

На белоснежния му надгробен камък са издълбани стихове на Руми: *„Не гледай лицето ми, а вземи онова, което е в ръката ми.“*

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена, в каквато и да е форма, без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-636-8

СЪДЪРЖАНИЕ

„Вземи онова, което е в ръката ми“ 5

Детството – изворът на живота 7

По склоновете на Хималаите 7

Легенди за родословното дърво 11

Приказки от Симла 35

Сбогом, Хималаи – здравей, Сътън 39

Младост: вятърът на промяната 43

Тегобите на войната: евакуация,
бомбардировки 43

Оксфорд. Три години наука 48

„Искам да бъда мъдър“ 50

Светът в помощ на суфия 58

Избор на погрешен път 60

Ония, които се покланят на формата 62

Години на мълчание 69

Изчезване 71

Тайната на псевдонима 76

Вероучение за любовта 83

Учене при великите 101

Небесният полет на дервишите.

Церемонията сема и нейното значение 111

Успехи и напредък 120

Излизане от мрака 120

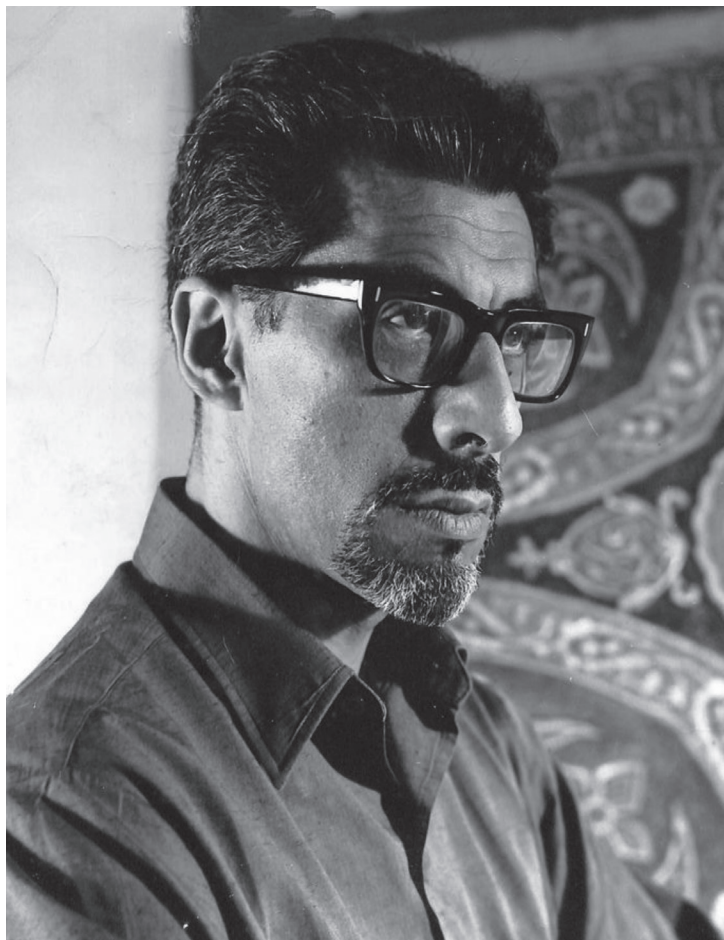
Първи книги: „Източна магия“ и „Дестинация Мека“	126
В Института за изучаване на човешките знания	131
„Суфизмът“ не е просто книга	133
Създаване на „школата на Шах“	137
Суфизмът като форма на вечна мъдрост	138
Възгледи за културата и практическия живот	143
Знакови срещи	147
„Вечният ученик“ и „Декларация на хората на Традицията“	147
Нова версия на „Рубаят“	164
Римският клуб	172
Дорис Лесинг: „Ако познавахте суфи“	174
Учителят и неговият стил	181
Съществува ли популярен суфизъм?	181
Суфийски учител	183
Притчите в традицията на обучението	189
„Мъдростта на идиотите“	195
Човекът Идрис	207
Кулинар и антиквар	207
Талантливите му деца	213
Последната среща с родината	220
Залезните дни	221

„Вземи онова, което е в ръката ми“

Книгите му може да бъдат намерени и в магазините за езотерична литература, и в библиотеките на Оксфорд – трудът му „Суфиите“, който свързва класическата суфийска литературна традиция със средновековното християнство и юдаизма, е програмно помагало за студентите в това елитно учебно заведение. На авторите на Идрис Шах се позовават списание Nature и известната писателка Дорис Лесинг; името му е включено и в популярната енциклопедия Man, Myth and Magic. Изглежда той е най-популярният суфи на Запад – най-западният суфи или най-суфийският европеец?

Книгите на Идрис Шах са притчи, поучителни истории за онези, които са проникнати от суфизма. Те са написани просто и увлекателно и засягат всички аспекти на земното съществуване на човека – изборения от него път, семейството, отношенията в обществото, житейския опит. С всяка изминала година те намират нови и нови читатели.

Шах не желаел да бъде наричан гуру, както неведнъж заявявал в интервюта. Вероятно затова много аспекти на живота му до ден днешен остават забулени в тайна.

Идрис Шах

ДЕТСТВОТО – ИЗВОРЪТ НА ЖИВОТА

По склоновете на Хималаите

Той обичал да съзерцава планините, добре видими в прозрачния утринен въздух и все още незатулени от облаци, които към обяд винаги покривали върховете им. Във величествените очертания на заснежените зъбери на Пир Панджал и Големия хималайски хребет, скрити в дълбините на небето, усещал неземно величие и покой. По-големият му брат все още спял, майка му се занимавала с домакинската работа, баща му – със своите ръкописи, а малкият Идрис, тайно покатерил се на широкия покрив, се взираше във върховете на Хималаите, толкова близки и толкова далечни.

Тези планини ще идват в съня му през целия му живот, в най-преломните моменти, сякаш убеждавайки го със своята мощ в правилността на избрания път и вдъхвайки му сили.

Той ще сънува и родния си град Симла с неговите пет големи хълма. „Лятната столица на Индия“, както го нарича Киплинг. Ще сънува лабиринта от тесни улички, чиито спи-

рали от каменни стъпала се спускат от хълма Ридж – мястото, където Шах идва на бял свят и където минават най-щастливите години на детството му.

Най-много обичал топлите и сухи ноемврийски дни, когато въздухът изглеждал кристален, а къщите и хората по улиците сякаш започвали да светят. Обичал и меката зима, когато водата в уличните локви рядко замръзвала, но често валял пухкав сняг; обичал и пролетта с нейните резки промени на вятъра и студени порои, идващи от планините; и лятото, когато градът се напълвал с туристи.

Избягали от Калкута заради влажната ѝ жега, английските джентълмени с лули и туидени сака и дамите с копринени рокли били любезни към малкото афганистанско момче с чист елегантен костюм. За него, за разлика от другите хлапета – ваксаджии и носачи, нямало нужда да им угажда, защото произхождал от *respected Afghan family*, както казвали туристите – уважавано афганистанско семейство от древния род Пахман (*Paghman saadat*).

Никой от надменните англичани обаче не можел дори да си представи, че след няколко десетилетия това кльощаво смугло момче, държащо се с такова достойнство, ще стане властелин на умовете и един от най-влиятелните хора в Англия.

* * *

Джафар, син на Яхя от Лисабон, решил да намери суфийския „Учител на века“ и още като младеж поел към Мека да го търси. Там срещнал загадъчен непознат, мъж в зелено, който изведнъж се обърнал към него:

– Ти търсиш Най-великия Шейх, Учителя на века. Но го търсиш на Изток, когато той е на Запад. И още нещо е неправилно в твоите търсения.

Той насочил Джафар обратно към Андалусия и му казал да търси човек на име Мохи ад-Дин¹, син на ал-Араби, от рода Хатим-Тай: „Той е Най-великият Шейх.“² Без да разкрива причината за търсенето си, Джафар намерил семейство Тай в Турция и се осведомил за техния син. Оказало се, че когато Джафар е напуснал дома си в търсене на Учителя, Мохи ад-Дин е бил в Лисабон. В крайна сметка го намерил в Севия.

– Ето го Мохи ад-Дин – казал му един свещеник. Той посочил един малък ученик с книга на

¹ Мохи ал-Дин е мъжко мюсюлманско име, съставено от елементите Muhyi – „съживител“, и ad-Din, което означава „на вярата“.

² Шейх (от арабски – „старец, старейшина, старейшина“) е почетно звание, присъждана на виден теолог в исляма. Терминът има много значения, обхващащи религиозни, социокултурни и политически аспекти.

Свещеното Писание под мишница, който бързало да излезе от лекционната зала. Джафар се объркал, но спрял момчето и го попитал:

– Кой е Най-великият Учител?

– Трябва ми време, за да отговоря на този въпрос – казало момчето.

– Ти ли си единственият Мохи ад-Дин, син на ал-Араби, от рода Тай? – попитал Джафар.

– Да, това съм аз.

– Тогава нямам нужда от теб.

Тридесет години по-късно в Алепо той се озовал в лекционната зала на Най-великия Шейх Мохи ад-Дин ал-Араби от рода Тай. Мохи ад-Дин го забелязал да влиза и казал:

– Сега, когато съм готов да отговоря на поставения от теб въпрос, няма нужда да го задаваш. Преди тридесет години, Джафар, аз не ти бях нужен. Все още ли нямаш нужда от мен? Някога човекът в зелено ти посочи нещо неправилно в твоите търсения – времето и мястото.

Джафар, синът на Яхя, станал един от най-напредналите ученици на ал-Араби.

Идрис Шах. „Пътят на суфия“

Легенди за родословното дърво

Идрис Шах, или Сайед Идрис Ел-Хашими, е роден в Симла, Индия, на 16 юни 1924 година. Син е на шотландка и афганистанец – Елизабет Луиза Макензи и сердаря³ Икбал Али Шах.

Бащата на Идрис, Икбал Али Шах, син на Амджед Али, един от най-влиятелните вождове на древното афганистанско племе Пахман, е роден в индийския град Садхана през 1894 година. Станал популярен писател и дипломат, както и таен съветник и довереник на такива влиятелни лидери от източния свят, като президента на Турция Ататюрк, шахът на Афганистан Амануллах, краля на Албания Зог и краля на Египет Фуад. При все това обаче близкото познанство с кралски особи не подпомагало особено повишаването на семейното му благосъстояние...

„Както твърди Грейвс, Идрис Шах и брат му Омар били потомци на Мохамед по мъжка линия и притежавали тайни суфийски знания. Грейвс получил тази информация от самите братя Шах“⁴

³ Сардар (перс.) – „маршал; глава; ръководител; началник“; сердар – наименование на управник, вожд в Средна и Западна Азия.

⁴ Цитатът е от книгата „Робърт Грейвс – живот на ръба“ от Миранда Джейн Сиймор, английски литературен критик, романист и биограф.

Според версията на самия Идрис неговият род на хашемитите (или в друга транскрипция – сасинитите) е един от най-древните на Земята. Той води началото си от потомците на Хашим Манаф, прадядо на самия пророк Мохамед.

В официалната биография на Идрис Шах се твърди, че през 1970 година неговото древно и достойно родословие е било проверено и потвърдено от доктори по ислямско право и че принадлежността към рода на Пророка по рождение му дава право да получи по генетична линия духовна власт на суфийски учител. Сред многобройните негови родови титли имало такива като Sharif (принц по кръв)⁵, Badshah (независим), Emir (емир)⁶, Sirdar (генерал) и Hadrat (свети).

⁵ Изразът „принц по кръв“ (на рус. принц крови; на фр. Prince du sang; на англ. Prince of the blood) означава княз или принц по рождение, тоест човек, който произхожда от управляваща династия и има благороднически произход по кръвна линия. Този израз се използва за подчертаване, че дадено лице принадлежи към царски или кралски род, а не е получило титлата по заслуги, осиновяване или друг начин.

⁶ Емир (от арабски) означава владетел, командир или принц. Думата произлиза от арабския глагол атага („заповядвам“) и първоначално е била използвана за военни предводители. Значенията на титлата „емир“ са: 1) Военен командир – в ранните векове на исляма емирите били военачалници, водещи армии в битки; 2) Губернатор или управител – в ислямските халифати емирите управлявали провинции от името на халифа; 3) Монарх или владетел – в някои ислямски държави „емир“ се използва като титла за независими или полуавтономни владетели; 4) Принц от управляваща династия – в някои страни „емир“ може да означава член на кралското семейство.

Като всеки велик човек наред с учениците, преданите почитатели и пламенните си поддръжници Шах имал и сериозни противници.

Един от тях, Джеймс Мур, в „Неосуфизмът: случаят Идрис Шах“ изразява своя доста критичен възглед относно генеалогичното дърво на нашия герой и пише, че твърденията на Идрис Шах могат да се смятат за много приблизителна теория. Дори и да е сеид⁷, то е само заедно с един милион предполагаеми потомци на малкия внук на Мохамед, Хюсеин. И как тогава да говорим за предаване към него на специална духовна власт?

Второто предположение на Шах за произхода му „от чреслата Аврамови“ и от последните царе на Сисанидите изглежда на Джеймс Мур още по-фантастично, като „тъжна област на творческата генеалогия“. Тази теория трябвало да се опира върху произхода на потомците единствено по старша мъжка линия от Мохамед, но никой не бил взел предвид факта, че и тримата синове на Пророка, според легендата, са починали в ранна детска възраст.

А ето какво пише Питър Уошингтън в книгата си „Бабуинът на мадам Блаватска“: „Ако

⁷ Сеид, Саид, Сайид, Сейид, Сеййид, Саййидатаи (на арабски – „вожд, господар, глава“) е почетна титла за потомците на пророка Мохамед чрез неговата дъщеря Фатима и внука му Хюсеин. Потомците на другия му внук, Хасан, се наричат шерифи. В ислямските страни сейидите се ползвали с особени привилегии – имали право да ходатайстват за престъпници и се освобождавали от телесни наказания и смъртна присъда.

Шах наистина е произхождал от Мохамед, това естествено ще да е било не по главна мъжка линия, както твърдят поддръжниците му, защото такава не е имало. Тримата синове на Мохамед са починали съвсем малки, и родът бил продължен от дъщеря му Фатима, зет му Али и техните двама сина, Хасан и Хюсеин.“

* * *

*Ти, който се биеш с овен за забавление, скоро
ще се сдобиеш със счупена глава.*

Идрис Шах. „Пътят на суфите“

Мур пише: „Родът на Шах се свързва с един мъгляв афганистански клан от Пахман, място на петдесет мили от Кабул“. Нито Мур, нито Вашингтон отричат, че семейството на Идрис, принадлежащо към афганистанския род от Пахман, е било много богато и уважавано и главата му е граждал много умело отношенията си с британците.

Във всеки случай има напълно достоверни и многобройни сведения за прадядото на Идрис: Саид Мохамед Хан бил заклет поддръжник на Шах Шуджа, протеже на британските колониални власти. През целия си живот твърдо се придържал към пробритански симпатии, и за това английският крал го възнаградил с благородническа титла с името Джан Фишхан Хан и обширни имения.

Държавните служители в Кабул проявявали искрено уважение към него заради прямото му и открито поведение (по принцип нехарактерно за коварните афганистански кланови вождове) и го наричали „стопанино на Пегамия“, а според Мур той получил прозвището Фанатика, защото подкрепял британските интереси срещу мюсюлманските си единоверци.

Саид Мохамед Хан участвал във военния поход на сър Робърт Сейл от Кабул до Джалабад, и воините му помагали на британците да превземат височините на прохода Тизин. В докладите, пращани от Сейл, се казва, че Хан Фишхан е един от „малкото вождове, показали искрена преданост на британските интереси“.

Английската военна кампания през 1839 година била кратка и победоносна: след като влезли в Афганистан през март, през юли войските превзели Кабул и установили в него Шах Шуджа. Войските се разположили за почивка, но се оказало, че войната не е приключила. Прекият потомък на сваления от англичаните емир Мохамед, който бил пратен в изгнание в Индия, започнал да привлича на своя страна полудивите афганистански племена.